

POSTANOWIENIE

Dnia 11 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa N. B.
przeciwko M. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
w K.
o odszkodowanie i zadośćuczynienie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 grudnia 2024 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie
z dnia 10 stycznia 2024 r., sygn. akt VII Pa 81/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

ł.n

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2023 r. zasądził od pozwanej M. A. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz powódki N. B. kwotę 14.019 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia

5 października 2022 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo o zadośćuczynienie (pkt II), zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.170 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty (pkt III), nadał wyrokowi w zakresie punktu I rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.275 zł (pkt IV) oraz nakazał pobrać od strony pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie kwotę 696,58 zł tytułem części opłaty od pozwu, od której uiszczenia powódka była zwolniona (pkt V).

Sąd Rejonowy ustalił, że w okresie od dnia 1 sierpnia 2014 r. do dnia 28 czerwca 2022 r. powódka była zatrudniona w pozwanej Spółce. W dniu 2 stycznia 2021 r. urodziła syna, na którego udzielono jej urlopu macierzyńskiego, a następnie urlopu rodzicielskiego. W dniu 23 grudnia 2021 r. powódka otrzymała wiadomość mailową od specjalisty ds. kadr pozwanej, że w dniu 31 grudnia 2021 r. kończy się jej urlop rodzicielski i z prośbą o informację, czy chce wykorzystać zaległy urlop wypoczynkowy. W odpowiedzi powódka oznajmiła, że chce skorzystać z zaległego urlopu wypoczynkowego. W dniu 13 stycznia 2022 r. otrzymała od pracodawcy informację, że posiada łącznie 87 dni urlopu wypoczynkowego, w tym 78 dni urlopu zaległego. Tego samego dnia powódka poinformowała pracodawcę, że chce wykorzystać zaległy urlop wypoczynkowy w całości, a następnie „wnioskuje o urlop wychowawczy na córkę O. na razie na 1 rok”. W dalszej korespondencji została poproszona przez pracownika pozwanej o przesłanie wypełnionego wniosku o urlop wychowawczy wraz z dokumentami (aktem urodzenia córki) ze wskazaniem, że wzór tego wniosku można znaleźć w Internecie. W korespondencji mailowej z dnia 24 marca 2022 r. powódka przekazała skan aktu urodzenia córki, nie przedłożyła jednak w formie pisemnej wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego ani innych wymaganych prawem dokumentów. W pozwanej Spółce istniała praktyka składania wniosków o urlop wypoczynkowy w systemie elektronicznym w związku z czym powódce udzielono 78 dni zaległego urlopu na skutek jej mailowego wniosku.

Powódka nie stawiała się w pracy w dniu 21 czerwca 2022 r. po zakończeniu urlopu wypoczynkowego, nie poinformowała pracodawcy, że zamierza korzystać z uprawnień związanych z rodzicielstwem bądź innej formy usprawiedliwionej nieobecności. Pracodawca nie kontaktował się z powódką w okresie między 21 a

24 czerwca 2022 r. W dniu 28 czerwca 2022 r. powódka otrzymała wiadomość mailową z dołączonym plikiem zawierającym oświadczenie pracodawcy o rozwiązaniu umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z powodu nieusprawiedliwionej nieobecności w pracy od dnia 21 czerwca 2022 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że powódka - mimo jasnej informacji ze strony pracodawcy, że powinna złożyć wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego w formie pisemnej z załączeniem określonych dokumentów - tego nie zrobiła, a zatem powinna stawić się do pracy. Naruszyła w ten sposób swoje podstawowe obowiązki w zakresie stawiennictwa oraz usprawiedliwienia nieobecności w pracy. W sposób zawiniony nie dopełniła obowiązków pracowniczych. Mimo że absencja w pracy powódki była nieusprawiedliwiona i przez nią zawiniona, to jednak zdaniem Sądu Rejonowego nie stanowiła zagrożenia dla interesów pracodawcy. Powódka była bowiem „zapomnianym” pracownikiem, jej niestawiennictwo do pracy nie był dla pozwanej zaskoczeniem i nie wpływało na organizację pracy ani nie powodował utrudnień. Wobec tego nie zaszły wszystkie niezbędne przesłanki, aby rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. uznać za zgodne z prawem.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z dnia 10 stycznia 2024 r. zmienił zaskarżony przez pozwaną wyrok Sądu Rejonowego w jego punkcie I w ten sposób, że oddalił powództwo, w jego punkcie III w ten sposób, że kwotę 1.170 zł podwyższył do kwoty 1.350 zł oraz w punkcie V w ten sposób, że kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa (pkt 1), a także nakazał powódce zwrot świadczenia pieniężnego w kwocie 5.275 zł określonego w punkcie IV wyroku Sądu Rejonowego (pkt 2).

Sąd Okręgowy dokonał odmiennej oceny okoliczności sprawy niż Sąd pierwszej instancji i przyjął, że powódka dopuściła się ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych. Postępowanie dowodowe wykazało, że powódka od dnia 21 czerwca 2022 r. była nieobecna w pracy, a jej nieobecność była nieusprawiedliwiona. Powódka miała obowiązek na piśmie złożyć wniosek o udzielenie jej urlopu wychowawczego, czego nie dopełniła, mimo informacji przekazywanych przez pracodawcę. Skoro nie złożyła wniosku w formie pisemnej z załączeniem określonych dokumentów, to powinna była stawić się w pracy w dniu 21 czerwca 2022 r. Takie zachowanie powódki prowadziło do uchybienia jej

podstawowym obowiązkom pracowniczym określonym w art. 100 § 1 i § 2 pkt 1, 2, 4 k.p. i stanowi uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka, zaskarżając wyrok ten w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 52 § 1 k.p., przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że złożenie przez nią wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego w formie mailowej, stanowiącej formę przyjętą i respektowaną u pozwanej, a w wyniku tego niepojawienie się w pracy po zakończonym urlopie wypoczynkowym, stanowi ciężkie naruszenie obowiązków pracowniczych, a zatem podstawę do rozwiązania stosunku pracy bez zachowania okresu wypowiedzenia oraz że uchybienie terminowi oraz formie złożonego wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego, a w konsekwencji niestawienie się skarżącej w pracy po zakończeniu urlopu wypoczynkowego, stanowi naruszenie interesu pracodawcy w sferze niematerialnej, a zatem stanowi podstawę do rozwiązania stosunku pracy bez zachowania okresu wypowiedzenia.

W oparciu o powyższy zarzut skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji pozwanej i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji w innym składzie i zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na oczywistą zasadność skargi, bowiem Sąd drugiej instancji dokonał nieprawidłowej oceny okoliczności faktycznych w kontekście przeprowadzonego wyводу prawnego, a to dlatego, że jej wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego istniał - co prawda nie w formie pisemnej - w formie przyjętej i powszechnie stosowanej w zakładzie pracy przez pracodawcę na długo przed rozpoczęciem urlopu wychowawczego. Wobec tego uznać należało, że nie miała miejsca jej nieusprawiedliwiona nieobecność w pracy w rozumieniu art. 52 § 1 k.p.

Pozwana w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odrzucenie skargi jako wniesionej po upływie terminu do jej wniesienia (tj. w dniu 17 kwietnia 2024 r.)

oraz o zasądzenie od skarżącej zwrotu kosztów postępowania. Z ostrożności procesowej pozwana wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak spełnienia ustawowych przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i zasądzenie od skarżącej na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest m.in. istotne ograniczenie dostępności tegoż środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183).

Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni

przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., tj. oczywistą zasadność skargi.

W związku z powyższym w świetle utrwalonego orzecznictwa we wniosku powinna zawrzeć stosowny wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała, czego zdecydowanie w niniejszej sprawie zabrakło. Oczywista zasadność ma być bowiem łatwo dostrzegalna nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578 oraz z dnia 8 maja 2024 r., II PSK 22/23, LEX nr 3711937). Ponadto z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca powinna więc w wywodzie prawnym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającą na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2012 r., I PK 104/11, LEX nr 1215774; 22 marca 2016 r., II PK 31/15, OSNP 2017/10/127; 18 sierpnia 2021 r., II PSK 97/21, LEX nr 3325579; 6 września 2022 r., II USK 667/21, LEX nr 3416129). Ponadto przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej rozumie się sytuację, w której zaskarżone orzeczenie sądu drugiej instancji w sposób ewidentny narusza konkretne przepisy prawa. Oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej,

sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; 15 grudnia 2020 r., III PK 191/19, LEX nr 3270748; 27 kwietnia 2021 r., III PSK 45/21, LEX nr 3181515; 5 maja 2021 r., II USK 175/21, LEX nr 3245310). Oznacza to, że we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, jak i w jego uzasadnieniu, niezbędne jest powołanie konkretnych przepisów prawa, z którymi wyrok sądu drugiej instancji jest w oczywisty sposób sprzeczny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2022 r., II USK 716/21, LEX nr 3487761).

W niniejszej sprawie wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia wyżej wymienionych warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżąca wprowadziła zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 52 § 1 k.p., ale w istocie prezentuje jedynie dogodny dla siebie stan faktyczny ustalony na podstawie własnej oceny dowodów, co jest niedopuszczalne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 2020 r., II UK 9/19, LEX nr 3060768). Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej, jest bowiem związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2018 r., I PK 50/17, LEX nr 2553397). Skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, to nie mogą one przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. W przeciwnym razie zachodziłby dysonans między etapem przedsądu a późniejszym rozpoznaniem podstaw kasacyjnych z ograniczeniem wynikającym z tego przepisu, a także wobec związania ustaleniami stanu faktycznego, na którym oparto zaskarżony wyrok (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2019 r., I UK 89/18, LEX nr 2638107). Tym samym skarżąca nie wykazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona, a jedynie próbowała podważyć ocenę prawną poczynionych w sprawie ustaleń przez Sąd Okręgowy, który przyjął, że skoro nie złożyła ona mimo pouczenia ze strony pracodawcy wniosku o udzielenie jej urlopu wychowawczego na córkę O. w formie pisemnej z załączeniem określonych dokumentów, to powinna była stawić się w pracy po urlopie wypoczynkowym, czego nie zrobiła. To zachowanie skarżącej doprowadziło do uchybienia podstawowym obowiązkom

pracowniczym określonym w art. 100 § 1 i § 2 pkt 1, 2 i 4 k.p. Nie można przy tym zgodzić się ze skarżącą, że Sąd Okręgowy nie podszedł do przedmiotowej sprawy indywidualnie i nie wziął pod uwagę istotnych okoliczności sprawy, takich jak np. przyjęta praktyka kontaktu między stronami. Z ustaleń faktycznych w sposób niebudzący wątpliwości wynika, że u pozwanej istniała praktyka składania wniosków o urlop wypoczynkowy w systemie elektronicznym i na podstawie takiego wniosku udzielono skarżącej zaległego urlopu wypoczynkowego. Natomiast, jeżeli chodzi o urlop wychowawczy, to skarżąca otrzymała od pracodawcy jasną informację w wiadomości mailowej, że powinna złożyć wniosek o udzielenie urlopu wychowawczego w formie pisemnej z załączeniem określonych dokumentów i że wniosek dostępny jest w internecie.

Przypomnieć trzeba, że ustawodawca dopiero z dniem 26 kwietnia 2023 r. na podstawie art. 1 pkt 37 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 641), znowelizował art. 186 § 7 k.p. umożliwiając złożenie wniosku o urlop wychowawczy w formie elektronicznej. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 września 2015 r., II PK 274/14 (Monitor Prawa Pracy 2016 nr 1, s. 33-35), wyjaśnił, że „urlop wychowawczy nie przysługuje z mocy prawa, udziela się go po spełnieniu przesłanek prawa do niego, wśród których pierwszą i zasadniczą jest złożenie wniosku przez pracownika, następne zaś warunki określa art. 186 k.p. Złożenie wniosku jest czynnością prawną, która skutek prawny w postaci obowiązku pracodawcy udzielenia pracownikowi urlopu wychowawczego wywołuje dopiero po przekazaniu przez pracownika informacji wymaganych § 2 i 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 września 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków udzielenia urlopu wychowawczego (stanowiących obligatoryjną treść wniosku), niezbędnych do zweryfikowania uprawnień do tego urlopu na podstawie przesłanek wynikających z art. 186 § 3, 6, 9 i 10”. Urlop wychowawczy nie przysługuje z mocy prawa, udziela się go na wniosek pracownika, o czym - co podkreślił Sąd Okręgowy w motywach zaskarżonego wyroku - poinformowana została skarżąca przez pracodawcę, a treść wniosku, jego formę oraz wymagane dokumenty określało w stanie faktycznym sprawy rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2015 r. w sprawie wniosków dotyczących uprawnień

pracowników związanych z rodzicielstwem oraz dokumentów dołączanych do wniosku (Dz.U. z 2015 r., poz. 2243).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl reguły z art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy nie uwzględnił wniosku pełnomocnika pozwanej o odrzucenie skargi kasacyjnej jako wniesionej po upływie terminu, ponieważ skarga została złożona za pośrednictwem operatora pocztowego w dniu 15 kwietnia 2024 r., co potwierdza dołączona do oryginału skargi koperta (k-307 a.s.). Wobec tego (biorąc pod uwagę art. 165 § 2 k.p.c.) została złożona w terminie i brak jest uzasadnionych podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanej o jej odrzucenie.

[t.n]